

Visste du att...

- man kan återvinna glas, stål och aluminium hur många gånger som helst?
- hårda plastförpackningar kan återvinnas upp till sju gånger innan plasten är utsliten och går till energiutvinning?
- att batterier kan innehålla de giftiga tungmetallerna kadmium, kvicksilver och bly?
- återvinning av aluminium sparar 95 % av den energi som annars behövs för att göra ny aluminium?
- om du återvinner din konservburk så sparar du lika mycket energi som behövs för att värma din ugn till 200 grader i en hel timme?
- ett ton återvunnet papper motsvarar 12 träd och sparar 4100kWh?
- att tillverka papper av återvunnet material istället för från nyfibrer minskar luftföroreningarna med 74 procent?
- återvinning av stål sparar 75 procent av den energi som annars behövs för att göra nytt stål?
- att matavfall kan ge både biogas och gödsel?
- att varje bensin- eller dieselfordon som ersätts av ett biogas drivet fordon innebär att fordonets klimatpåverkan minskar med cirka 90 procent?
- återvinning av glas sparar 20 procent energi jämfört med glas tillverkad från råvara?
- att elektriska apparaterna kan t.ex innehålla:
  - kvicksilver i lysrör och i strömbrytare i t.ex. gamla kaffebryggare
  - PCB, flamskyddsmedel och olika tungmetaller i t.ex. mobiltelefoner, datorer

Framtid nu

Källa:
Naturvårdsverket
Världsnaturfonden
Förpacknings- och tidningsinsamlingen, FTI
Avfall Sverige
Elkretsen

Vatten en del av miljön

Vi använder mer vatten än det vi tar direkt ur kranen. Det förklaras med att en stor mängd vatten går åt till att producera de varor som konsumeras. Framför allt gäller det vatten som går åt för att odla de grödor som används för att producera kläder och mat. På så sätt använder vi vatten i andra länder som vi importerar varor från.

Sveriges vattenfotavtryck beräknas vara drygt 2 000 kubikmeter vatten per person och år.. Det blir cirka 5 500 liter/per person och dag – ungefär 37 normalstora badkar fulla med vatten.

Exempel:

För att producera en kopp kaffe krävs till exempel 140 liter vatten och för en hamburgare (150 g) 2 400 liter. För att göra en t-tröja av bomull på ett halvt kilo går det åt ca 2 700 liter vatten.

Elektronik som avfall

2009 lämnades 15,4 kg el-avfall per person i Sverige. Ändå räknar man med att detta inte är allt. I snitt har varje vuxen 2, 4 mobiltelefoner hemma som inte används. Sammanlagt i dessa telefoner finns bl.a. 160 kilo guld, 700 kilo silver och 56 ton koppar. Bara guldet är värt över 40 miljoner kronor. Om metallen kan återvinnas, slipper man miljöpåverkan för att bryta ny metall.

Varje år hamnar 1,3 kilo elavfall per person i fel soptunna. Det blir totalt 12 000 ton sopor som kan innehålla t.ex. bly, kvicksilver och kadmium. Ämnen som kan ge allvarliga konsekvenser för både miljö och hälsa.

Förebygg! Återanvänd! Återvinn!

Idag blir argumenten fler och fler för att vi bör tänka igenom hur och vad vi handlar. Vårt sätt att konsumera och producera påverkar vår miljö med skog, vatten, djur, växtlighet och klimat. Problem som klimatförändringar och hot mot den biologiska mångfalden hänger ihop med vår konsumtion och livsstil.

Vi konsumerar i en takt som överstiger våra resurser. Idag talas det om ekologiska fotavtryck. Med avtryck menas förenklat den mängd resurser som förbrukas. Med den livsstil som vi i Sverige har skulle vi behöva 3 jordklot för att vidmakthålla livsstilen.

Vad kan vi då göra?

Måste så *mycket* bli sopor?

Det vi köper blir förr eller senare sopor. Men måste verkligen så *mycket* bli sopor? Kan det fortsätta användas? Eller kan vi från början fråga oss – Behöver vi köpa det? Behöver vi t.ex köpa ny mobiltelefon eller tv/dator så ofta?

De produkter vi köper tillverkas från material som kommer från naturen. Och även om vi återvinner, så ökar mängden avfall stadigt då vi hela tiden konsumerar mer.

De senaste tio åren har t.ex. mängderna hushållsavfall ökat med över 30 procent i Sverige. I Lunds kommun uppstår avfall på mer än 500 kg per invånare varje år.

Om vi ständigt ökar vår konsumtion, äts de miljövinster upp som vi får genom återvinning, miljöteknik m.m. då det hela tiden krävs mer och mer av allt.

Att hushålla med miljö och material

Det material vi tar från naturen gör att vi måste hushålla med våra resurser. Många gånger tar vi ut mer än vad som hinner genereras eller att vi tar ut resurser som är ändliga och någon dag tar slut.

När mer och mer material behövs, exploateras landområden och ekosystem påverkas. Detta är i sig ett hot mot oss själva då de ekotjänster vi är beroende av riskerar att avta. Samtidigt försvinner djur- och växtarter. Vissa av dessa kan vara knutna till viktiga funktioner för ekosystemet eller kan i sig vara till nytta för oss som t.ex. medicinalväxter. I hårt ansträngda områden kommer klimatförändringarna att ytterligare öka trycket på ekosystemen.

Spara energi

Energifrågan är starkt kopplat till klimatförändringarna. Det gör det viktigt att spara. Både i hushållet men även genom att förebygga avfall och att återvinna det som uppstår.

Genom att återvinna sparar vi den energin det tar att tillverka själva materialet. Återvunnet aluminium sparar på det sättet upp till 95% energi. Samtidigt minskar vi även andra utsläpp relaterade till den produktion som görs. För aluminium gäller att en ny aluminiumburk skapar 20 ggr mer luftföroreningar jämfört med returmaterial.

Förebygg avfall!

När vi handlar kan vi påverka. Vi kan välja vad vi handlar och hur mycket. Det finns flera olika sätt för en privatperson som vill påverka.

- Handla endast det du behöver, så du slipper slänga.
- Hyr eller låna om du bara behöver något tillfälligt.
- Välj produkter gjorda av returmaterial.
- Köp begagnade saker.
- Återvinn.
- Lämna in saker som du inte längre behöver till återanvändning.
- Välj alternativ som är bra för miljön t.ex. miljömärkta produkter, som har lång livslängd och kan repareras.
- Undvik engångsartiklar.
- Undvik flaskvatten och drick kranvatten.
- Välj uppladdningsbara batterier och påfyllnadsbara produkter.
- Tacka nej till reklam.
- Undvik att printa ut på papper.
- Använd kassar som du kan ha flera gånger t.ex tygkassar.
- Köp tjänster istället för varor. Ge t.ex. bort teaterbesök istället för paket, ta taxi istället för att köpa bil.

Vi kan, genom att reflektera och välja annorlunda minska vår konsumtion. På så sätt kan vi förebygga att avfall uppstår.

Återanvänd, återvinn!

Innan vi slänger något kan vi fundera på om det kan återanvändas antingen av oss själva eller av någon annan. Det finns idag en mängd sätt att nå en second-hand marknad via internet eller second-hand affärer.

Om avfall ändå uppstår kan vi genom återvinning se till att våra resurser används och inte slösas bort. Om en aluminiumburk hamnar fel och kommer i förbränning, så är ju metallen borta för gott. Om matavfall hamnar fel, så är de näringsämnen som fanns där borta för gott.

Genom att återvinna, ser vi till att ta tillvara och kan använda materialen igen.

Fakta

Den biologiska mångfalden och de ekosystemtjänster den tillhandahåller är grunden för människans välbefinnande och utveckling.

Ekosystemtjänster

Luft- och vattenrening, klimatstabilisering, pollinering av grödor och ekosystemens förmåga att motverka och lindra effekterna av naturkatastrofer... Växter ger underlag till material, medicin och djur ger mat samt bidrar till ekosystemets funktioner.

Ekologiskt fotavtryck

är ett övergripande mått på vår konsumtion och dess miljöpåverkan inklusive att ta hand om avfall. Ekologiskt fotavtryck delas in sex områden:

- CO2-yta (den yta som tas i anspråk för absorption av koldioxidutsläppen)
- åkermark
- betesmark
- skogsyta
- produktivt hav
- bebyggd yta.

Enligt WWF passerades gränsen för världens biologiska produktionsförmåga redan under 1980-talet. Människans efterfrågan har sedan dess fortsatt att öka, och i dag överskrider den med 30 procent.

Nästan en femtedel av den samlade globala klimatpåverkan beror på förändrad markanvändning och skogsbruk, främst avverkning av tropisk regnskog. Svensk konsumtion bidrar till denna påverkan genom att Sverige importerar livsmedel, djurfoder, trävaror och drivmedel.

De största hoten mot jordens mångfald är vår ständigt ökande efterfrågan på mat, energi och andra naturresurser. Detta leder till

- förändring av landskapet på grund av jordbruk, uttag av virke, industrialisering, bebyggelse, utvinning av vattenkraft, storskaligt fiske.
- Överuttag av resurser, t.ex. fiske, skogsbruk.
- Föroreningar från jordbruk och avlopp, eller giftiga substanser från fabriker och produkter.
- Klimatförändringen märks redan nu i polarregionerna och på marina ekosystem.